

PARTER

Kärande

Försäkringskassan, 202100-5521
Processjuridiska enheten
103 51 Stockholm

Ombud: Processförare Sara Parkosidis och Kerstin Toroczky
Processjuridiska enheten i Malmö
Rättsavdelningen
Malmö

Svarande

Ewa SUSANNA Elisabeth Kronholm Andersson, 19730806-0065
Lista Bergalid
635 14 Eskilstuna

Ombud: Jurist Christian Källström
CLK GBG Juridik AB
Lagmansgatan 17 A
416 53 Göteborg

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Sekretessen ska med stöd av 43 kap 5 § och 21 kap 1 § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bestå för uppgifterna om Susanna Kronholm Anderssons hälsotillstånd i tingsrättens aktbilagor 64, 69-72, 77-78, 80, 88 och 125 och som lagts fram inom stängda dörrar vid huvudförhandlingen.
3. Försäkringskassan ska ersätta Susanna Kronholm Anderssons rättegångskostnader i målet med 82 473 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dag för denna dom till dess betalning sker. Av beloppet avser 62 596 kr arvode, 2 640 kr tidsspillan, 743 kr utlägg och 16 494 kr mervärdesskatt.

BAKGRUND

Dok.Id 446988

Postadress
Box 363
631 05 Eskilstuna

Besöksadress
Rademachergatan 8

Telefon
016-40 30 300
E-post: eskilstuna.tingsratt@dom.se
www.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:30–12:00
13:00–15:00

Susanna Kronholm Andersson beviljades den 21 oktober 2009 assistansersättning utifrån bedömningen att hon tillhörde personkrets 3 enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Försäkringskassan beslutade den 1 mars 2010, den 17 augusti 2010 och den 16 juni 2015 om utökning av assistansersättningen. Assistansen har under åren utförts genom olika assistansanordnare.

Den 17 mars 2020 beslutade Försäkringskassan att dra in Susanna Kronholm Anderssons assistansersättning och den 23 juni 2020 beslutade Försäkringskassan om återkrav avseende den assistansersättning som utgått under perioden juli 2010 till december 2019. Försäkringskassan har därefter beslutat att medge eftergift med tio miljoner kronor med hänvisning till Susanna Kronholm Anderssons betalningsförmåga.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Försäkringskassan yrkar

- i första hand att Susanna Kronholm Andersson ska förpliktas att till Försäkringskassan utge ett kapitalbelopp om 9 854 936 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 23 juli 2020 till dess betalning sker och
- i andra hand att Susanna Kronholm Andersson ska förpliktas att till Försäkringskassan utge ett kapitalbelopp om 3 793 127 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 23 juli 2020 till dess betalning sker.

Försäkringskassan yrkar ersättning för inkassokostnad med 180 kr.

Försäkringskassan yrkar rättegångskostnader i målet med, förutom ersättning för ombudsarvode, även ersättning med 680 kr för kostnader vid Kronofogdemyndigheten samt med 2 500 kr i ersättning för tilläggsavgift vid tingsrätten.

Susanna Kronholm Andersson bestrider Försäkringskassans yrkanden i dess helhet men vitsordar de yrkade beloppen som skäligen i sig och vitsordar sättet för räntans beräkning.

Susanna Kronholm Andersson yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i målet.

GRUNDER

Försäkringskassan

Den 21 oktober 2009 beviljades Susanna Kronholm Andersson assistansersättning utifrån bedömningen att hon tillhörde personkrets 3 enligt bestämmelserna i LSS.

Beslutet om assistansersättning baserades på vilseledande eller felaktiga uppgifter som Susanna Kronholm Andersson medvetet eller av grov vårdslöshet lämnade till Försäkringskassan. Uppgifterna var avgörande för Försäkringskassans bedömning att Susanna Kronholm Andersson tillhörde en personkrets enligt LSS och därmed för beslutet att bevilja henne assistansersättning. Susanna Kronholm Andersson försäkrade i samband med ansökan att uppgifterna i ansökan var riktiga och fullständiga.

Om Försäkringskassan hade haft kännedom om de rätta förhållandena kring Susanna Kronholm Anderssons hälsotillstånd hade Försäkringskassan inte beviljat henne assistansersättning. Därför har assistansersättning betalats ut felaktigt från februari 2010. Under perioden, som på grund av preskription, beräknas från juli 2010 till december 2019 betalades 19 854 936 kr felaktigt ut i assistansersättning.

Återbetalningsskyldighet föreligger enligt 108 kap 2 § socialförsäkringsbalken (SFB) på grund av att Susanna Kronholm Andersson lämnade felaktiga uppgifter.

Grunden för andrahandsyrkandet är att Susanna Kronholm Andersson är återbetalningsskyldig då hon brustit i sin uppgifts- och anmälningsskyldighet enligt 108 kap 2 § och 110 kap 46 § SFB gällande att anmäla ett förbättrat hälsotillstånd. Susanna Kronholm Anderssons förbättrade hälsotillstånd medförde att hon inte längre var

berättigad till assistansersättning enligt någon personkrets i LSS. Om hon hade anmält till Försäkringskassan hade beslut om att inte längre bevilja henne assistansersättning meddelats. Susanna Kronholm Anderssons anmälningsskyldighet har i vart fall uppstått i juni 2018 då hennes hälsotillstånd förbättrats i sådan omfattning att rätt till assistansersättning inte förelegat under tiden juli 2018 till december 2019. Därigenom har felaktiga utbetalningar under den perioden skett.

Inkassokrav skickades den 27 augusti 2020.

Susanna Kronholm Andersson

Hon har inte lämnat några vilseledande eller felaktiga uppgifter. I vart fall inte medvetet eller av grov vårdslöshet. Susanna Kronholm Andersson har inte heller brustit i sin skyldighet att anmäla förbättrat hälsotillstånd då det inte funnits någon sådan förbättring att anmäla. Hon har inte lämnat andra upp-gifter än hur hon har uppfattat sitt funktionshinder och det funktionshinder hon haft.

UTVECKLING AV TALAN

Försäkringskassan

Susanna Kronholm Andersson beviljades i beslut den 21 oktober 2009 assistansersättning då hon bedömdes tillhöra personkrets tre i 1 § LSS. Den 17 mars 2020 beslutade Försäkringskassan dra in den beviljade assistansersättningen med motiveringen att Susanna Kronholm Andersson visserligen hade en varaktig fysisk funktionsnedsättning men att den inte var så stor och omfattande att den förorsakade betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och att den därmed inte medförde något omfattande behov av stöd eller service. Beslutet omprövades den 21 juli 2020 utan ändring och har vunnit laga kraft. Försäkringskassan beslutade om återkrav.

Assistansersättning är ett personligt utformat stöd som förutsätter att den behövande är delaktig utifrån dennes förutsättningar och om den inte utförs tillsammans med den berättigade är det inte att anse som personlig assistans. Assistansersättning delas upp i

grundläggande behov och övriga behov. Grundläggande behov i detta mål avser hjälp med personlig hygien, kläder och måltider. Ett krav för att hjälpbehovet ska bedömas som grundläggande är att behovet ska vara av mycket privat karaktär. Om behovet av hjälp för grundläggande behov överstiger 20 timmar per vecka har man rätt till assistansersättning och då också rätt till viss tids assistans för övriga behov. ADL som är aktuellt i målet står för ”aktiviteter i det dagliga livet”. I detta fall är främst personlig ADL aktuell innebärande äta och dricka, klä på och av sig, toalettbesök, sköta sin personliga hygien och byta inkontinensartiklar.

Susanna Kronholm Andersson ansökte första gången om assistansersättning i ansökan inkommen till Försäkringskassan den 27 januari 2009 som kompletterats i skrift daterad den 26 maj 2009. Försäkringskassan beviljade i beslut den 21 oktober 2009 Susanna Kronholm Andersson assistansersättning med upp till 2 282 timmar per sex månader vilket i genomsnitt motsvarar 86,65 timmar per vecka. Hon bedöms tillhöra personkrets tre i LSS. Assistansen fördelas på 27,15 timmar per vecka för grundläggande behov och 59,5 timmar per vecka för övriga behov som närmare framgår av beslutet. Inför prövning av om assistans skulle beslutas föredrogs innehållet i det tillhörande föredragningsmissivet.

I ansökan från Susanna Kronholm Andersson inkommen till Försäkringskassan den 27 januari 2010 ansökte hon om utökad tid dag- och nattetid. Med anledning av ansökan genomfördes en telefonutredning. I beslut den 1 mars 2010 utökades assistansersättningen och det beviljades assistans i upp till 2 884 timmar per sex månader vilket motsvarar 109,73 timmar per vecka. Inför beslutet föredrogs innehållet i tillhörande föredragningsmissiv.

I ansökan inkommen till Försäkringskassan den 8 juli 2010 ansökte Susanna Kronholm Andersson om ytterligare tid, bland annat vaken natt istället för beviljad jour under nattetid, hjälp med hundpromenader, hjälp att träna hunden samt assistans när hon ligger på sjukhus. Med anledning av ansökan genomfördes en telefonutredning daterad den 26 juli 2010.

I beslut den 17 augusti 2010 beviljades Susanna Kronholm Andersson assistansersättning med upp till 3 862 timmar per sex månader motsvarande i genomsnitt 146,93 timmar per vecka fördelat på 35,83 timmar för grundläggande behov och 111,1 timmar för andra personliga behov. I de beviljade timmarna ingår 19,25 timmar för jour. Avslagsbeslut meddelades avseende assistans vid sjukhusvistelse. Inför beslutet föredrogs föredragningsmissivet.

Det genomfördes hembesök hos Susanna Kronholm Andersson och en samtalsdokumentation daterad den 28 april 2015 upprättades i vilken Susanna Kronholm Andersson lämnade uppgifter om behov av assistans varefter hon den 5 maj 2015 ansökte om utökad tid.

I beslut den 16 juni 2015 beviljades Susanna Kronholm Andersson assistans med 168 timmar per vecka under sex månader. 168 timmar innebär assistans dygnet runt. Beslutet grundades på bedömningen att hon behövde personlig assistans under hela hennes vakna tid och dessutom så många insatser nattetid att hon hade rätt till assistansersättning även under hela dygnsvilan.

I samtliga beslut erinras Susanna Kronholm Andersson om hennes skyldighet att anmäla förändringar.

Den 23 augusti 2019 anmälde Assistans för dig i Sverige AB via verkställande direktör Peter Wahlbäck till Försäkringskassan att Susanna Kronholm Anderssons beslut om assistans förefaller innehålla timmar som hon inte har behov av.

Den 31 januari 2020 sa Kura Omsorg i Sverige AB med omedelbar verkan upp avtalet med Susanna Kronholm Andersson då det fanns oklarheter kring det faktiska behovet som beslutet om assistansersättningen grundades på, hur ersättningen användes samt med hänvisning till att kunden åsidosatt flera väsentliga skyldigheter som följer av avtalet.

Vidare fick Försäkringskassan in en anonym anmälan den 3 september 2019.

Av åberopade journalanteckningar av sjuksköterskor, som är ett utdrag ur Susanna Kronholm Anderssons sjukjournaler, framgår att hon vid vårdvistelser, vid omvårdnadsplaneringar samt vid omvårdnadsepikriser på Karolinska sjukhuset varit fullt rörlig och klarat av att sköta sin ADL självständigt, inte haft kommunikationssvårigheter och har kunnat sköta sin stomi själv. I uppskattad Nortonskala vid omvårdnadsstatus den 17 augusti 2015 angavs att Susanna Kronholm Anderssons allmäntillstånd då var ganska gott, hon gick oberoende, hon var helt orienterad, hon var fullt rörlig och hade inga trycksår.

Av åberopade utdrag ur mottagningsanteckningar från vårdcentral och beroendecentrum framgår att Susanna Kronholm Andersson känner sig pigg, har kunnat vara aktiv i sin trädgård, med bakning och matlagning samt vid träning med sin assistanshund.

I journalanteckningar från assistansanordnaren Framtida assistans framgår att assistenter anmält att Susanna Kronholm Andersson duschar själv och inte behöver hjälp med stomin varför de behöver kontakta Försäkringskassan om väsentligt ändrade förhållanden. Vidare framgår att Susanna Kronholm Andersson informerats av anordnaren om att hon behöver anmäla förändringar till Försäkringskassan. Någon anteckning i Försäkringskassans journal om att Framtida assistans ska ha varit i kontakt med Försäkringskassan har inte gått att hitta i Försäkringskassans system.

Den 23 juni 2020 beslutade Försäkringskassan om återkrav om återbetalning senast den 23 juli 2020. Inkassobrev skickades den 27 augusti 2020.

Susanna Kronholm Andersson

Försäkringskassan är väl medveten om att Susanna Kronholm Andersson saknar ekonomiska möjligheter att återbetala det yrkade beloppet. Försäkringskassan vet också om att Susanna Kronholm Andersson varit svårt sjuk i över tio års tid. I ADL-

bedömningen från den 16 februari 2009 anges bland annat att Susanna Kronholm Andersson är mycket beroende av hur hon mår i sin sjukdom. Vissa dagar är hon bättre och klarar det mesta själv och vissa dagar måste hennes make hjälpa henne med det mesta. En del dagar är Susanna Kronholm Andersson så darrhänt att hon inte kan hålla i något och är då beroende av hjälp med både mat, dropp och hygien. Hon klarar att äta och dricka, att förflytta sig inomhus och att gå på toaletten samt sköta den personliga hygien de dagar hon mår bra. Hon kan utföra det mesta när hon mår bra, men de dagar hon inte mår bra orkar hon ingenting. Den ADL-bedömningen har Försäkringskassan haft tillgång till och den omnämns som underlag till Försäkringskassans beslut den 21 oktober 2009, i försäkringsmissivet till det beslutet samt i Försäkringskassans beslut den 1 mars 2010 med tillhörande föredragningsmissiv.

I föredragningsmissiv till beslut den 1 mars 2010 anges i bedömningen att Susanna Kronholm Anderssons funktionshinder bedöms vara stort och betydande då det påverkar flera viktiga livsområden samtidigt. Hon har återkommande behov av hjälp för den dagliga livsföringen både vad gäller grundläggande behov och fritid. Hennes sjukdom och funktionsnedsättning varierar men den övervägande tiden är hennes behov betydande. Försäkringskassan vet därmed, utifrån ADL-bedömningen, att Susanna Kronholm Andersson klarar en hel del när hon orkar och har stora svårigheter när hon inte orkar. Utifrån det gör Försäkringskassan sin bedömning.

I Försäkringskassans beslut den 17 augusti 2010 med tillhörande föredragningsmissiv anges att Susanna Kronholm Andersson uppgett att hon är bättre vissa dagar, uträknat på en vecka är dessa dagar en till två stycken. Övriga dagar är dåliga. Om hon en bra dag överanstränger sig får hon lida för det i flera dagar efteråt. I Försäkringskassans beslut den 16 juni 2015 anges att Susanna Kronholm Andersson blivit svagare och har muskelsvaghet och gångsvårigheter som är styrkt av läkare.

I anmälan från Assistans för dig i Sverige AB finns inte några namn på assistenter som ska ha lämnat uppgifterna och uppsägningen av uppdragsavtal från Kura Omsorg i

Sverige AB är inte undertecknat. Det framgår inte heller vad Kura Omsorg menar är oklart.

Av journalanteckningarna från Karolinska Universitetssjukhuset framgår att Susanna Kronholm Andersson behövt vård på grund av stora svårigheter att tillgodose sitt energibehov och att hon har smärta vid matintag. Det anges att hon troligen är trött och mer orkeslös på grund av minskat näringsintag med kroniska buksmärter.

I journalanteckningar från Framtida Assistans har vid möte den 18 oktober 2016 antecknats att Susanna Kronholm Andersson har mycket andra bekymmer som inte finns med i Försäkringskassans utredning. Det står att Susanna Kronholm Andersson har försökt ringa Försäkringskassan. I sammanfattande dokumentation den 9 december 2016 anges att personal vid Framtida assistans skulle kontakta Försäkringskassan och anmäla ändrade behov då assistenter anmält att Susanna Kronholm Andersson inte behöver hjälp vid duschning och hjälp med stomin och då detta står beskrivet under grundläggande behov. Det antecknas att Susanna Kronholm Andersson informerats om att kontakt tagits med Försäkringskassan kring ändrade behov.

I Försäkringskassans beslut den 23 juni 2020 om återkrav saknas uppgift om vilka felaktiga uppgifter som Susanna Kronholm Andersson medvetet eller av grov vårdslöshet ska ha lämnat. ADL-utredningen från 2009 nämns inte i underlaget till beslutet och det har inte gjorts någon jämförelse med tidigare hjälpbehov. Beslut om upphörande av assistans och beslut om återkrav är därför felaktigt.

UTREDNINGEN I MÅLET

Försäkringskassan har åberopat skriftlig bevisning samt förhör med vittnet Marika Muursepp.

Susanna Kronholm Andersson har åberopat samma skriftliga bevisning som Försäkringskassan och därutöver egen skriftlig bevisning. Susanna Kronholm

Andersson har återopat partsförhör under sanningsförsäkran med sig själv samt vittnesförhör med Tone Holmås.

Susanna Kronholm Andersson

Hon diagnostiserades med Crohns sjukdom när hon var 17 år. Hon har genomgått flera bukoperationer och har sedan lång tid tillbaka stomi. Hon har under hela den aktuella perioden 2009 – 2020 haft bättre och sämre dagar. Om hon är för aktiv en dag kan hon få sota för det i flera dagar därefter, detsamma om hon åker in till sjukhuset för sent. Hennes bra dagar blev färre och färre och under 2016 och 2017 hade hon fler dåliga än bra dagar. Det var nerförsbacke hela tiden och hon föll ner i ett bottenlöst mörker och hamnade på psykklinik. När hon har dåliga dagar kräks hon mycket och det läcker i hennes stomi som lossnar. När hon har dåliga dagar har hon mycket ont och behöver hjälp med allt. Hon har då hemska nerv-, bränn- och krampsmärtor i magen. Hon klarar då ingenting och kommer inte upp ur sängen alls utan sover hela dagen. Hon får näringsdropp som hon har svårt att ordna själv då hon är svag i händerna och då hon behöver en tredje hand för att sätta på droppet. Hon kommer att behöva näringsdropp och smärtlindrande medicin resten av sitt liv. Dagar hon kräks mycket måste hennes salt- och vitaminhalt i kroppen justeras. Hon är muskelsvag på grund av näringsbristen och hon ramlar ofta hemma. Hon har en trapphiss installerad i bostaden. Hennes smärtlindring har varierat genom åren och efter det att hon drabbades av blodförgiftning togs hennes inopererade smärtpump bort. Hon har haft väldigt många olika smärtlindrande mediciner som smärtkliniken vid Karolinska sjukhuset i Huddinge ordinerat henne.

Det är riktigt som det antecknats i ADL-utredningarna att hon vissa dagar klarar mer än andra dagar. Hon har inte ljugit under utredningarna. Det är svårt att sätta ord på hur hennes liv har varit. Hon har inte medvetet eller genom vårdslöshet lämnat några felaktiga uppgifter. Hennes liv har bestått av dåliga och bra dagar. Hon har inte fått assistans för något som hon skulle ha klarat att göra själv. Hennes assistans sköttes hela tiden via assistansbolag. Hon var aldrig arbetsgivare. Hon har ingen kunskap i hur Försäkringskassan gör sina bedömningar.

Även assistenterna har varit bättre och sämre genom åren. Vissa klarade inte av att hjälpa henne med stomin eller när hon kräktes. Hon ansåg att hon och assistenterna var ett team. Bra dagar kunde hon vara med och göra något roligt som att handla eller liknande. Dåliga dagar klarade hon ingenting. Hon vet inte om hennes assistenter var ute med hunden nattetid. Hennes make var van vid att hjälpa henne om nätterna och klarade av det även om han arbetade dagtid på ett annat arbete.

Efter det att hon tog kontakt med beroendecentrum och många av de för henne ordinerade smärtlindrande medicinerna togs bort och hon istället ordinerades metadon-behandling började hon må bättre. Hennes ansvariga läkare Tone Holmås försökte rensa bland alla hennes mediciner. Idag har hon färre dåliga än bra dagar. Idag då hon inte har beviljad assistans längre får hon den hjälp hon behöver av sin make, sin syster och sin svärmor. Hennes vardag utan beviljad assistans har påverkats och hennes make får ta ett mycket stort ansvar. Hennes sjukdom påverkar vardagen i stor utsträckning. Hon ansökte vid kommunen om allmän hjälp med bland annat att handla, duscha och sätta på dropp men fick avslag.

Hon har tagit del av Försäkringskassans beslut och hon har tagit del av sina sjukjournaler, dock inte alla. Vissa förstod inte hennes smärtproblematik. Nu är hon klarare i huvudet även om hon är mycket trött. Det är fortfarande olika från dag till dag vad hon klarar av att göra själv.

Marika Muursepp

Hon arbetade som personlig assistent hos Susanna Kronholm Andersson under tiden juni 2015 till oktober 2016. I början var hon timanställd vid behov och senare efter ett år på heltid hos Susanna. När hon arbetade hos Susanna hade hon ingen utbildning. Hon arbetar fortfarande som personlig assistent och utbildar sig till undersköterska. Hon har nu varit hos samma brukare i fyra år. När hon arbetade hos Susanna arbetade hon dagtid på vardagar mellan kl 07:00 och kl 15:00 eller kl 16:00. Hon fick erbjudande att arbeta vaken natt hos Susanna men Susanna behövde ingen hjälp på

natten. Hon behövde inte titta till Susannas dropp nattetid. Det enda som behövdes vara att vakta och då städade, tvättade och strök hon men hon fick inte väcka de som sov i huset.

Susanna åt mycket smärtstillande mediciner och Susanna klagade mycket över smärta. Susanna var alltid mycket trött och vissa dagar låg hon i sängen hela dagen. Susanna ansvarade alltid själv för sin medicinering och hon eller de andra assistenterna gav henne aldrig medicin. Stomin bytte Susanna helt på egen hand, hon hjälpte bara Susanna någon enstaka gång. Susanna klarade sin hygien själv och duschade själv. Det var bara vid ett tillfälle som hon behövde hjälpa Susanna och det var på sjukhuset. Susanna hade en anpassad dusch i vilken Susanna kunde sitta ner. Susanna vattnade i trädgården och i sitt växthus själv. Susanna lagade alltid sin mat själv. Hon åkte tillsammans med Susanna och handlade och hämtade medicin. Susanna kunde inte bära matkassarna men övrigt bestämde Susanna själv. Hon följde med Susanna till veterinären någon gång och de besökte Susannas make på arbetet en gång. Ibland tog de en gemensam promenad och Susanna körde sin permobil. Susanna gick utan hjälp inomhus och hon såg inte Susanna ramla ofta.

Det ingick i hennes arbete som assistent att städa, tvätta och stryka. Susanna hjälpte inte till. Hon vet inte varför Susanna inte var delaktig i det arbetet. Susanna låg ofta och vilade på sängen. Hon tvingades sluta hos Susanna då Susanna inte var nöjd med henne. Det var vid ett tillfälle som hon glömde ett hundkoppel som försvann i en butik vilket gjorde Susanna jättearg på henne. Susanna ville avsluta avtalet med henne vilket ledde till att hon fick sparken från assistansbolaget. Hon blev inte arg på Susanna eftersom hon ändå hade bestämt sig för att flytta till annan ort. Susanna hade närstående som assistenter. Susannas make, svärmor, syster och moster arbetade som assistent åt Susanna. Det var assistansbolaget som la upp hennes arbetsschema och det fanns arbetsledare på de assistansbolag som hon arbetade på.

Tone Holmås

Hon är överläkare i kirurgi och specialist inom tarmkirurgi. Hon träffade Susanna Kronholm Andersson första gången i samband med ett vårdtillfälle i april eller maj månad 2016. Susanna var då inlagd på en intensivvårdsavdelning och Susanna var svårt sjuk och väldigt underviktig. Susanna mådde inte alls bra och orkade ingenting. Susanna låg i sängen hela tiden. Hon uppfattade Susanna som ett vrak första gången hon träffade henne.

Susanna lider sedan hon var 17 år gammal av Crohns sjukdom och har tvingats genomgå åtta eller nio omfattande bukoperationer och hon har dubbla stomier. Hon blev patientansvarig för Susanna i samband med en operation 2018. Hon har sedan dess träffat Susanna vid vårdbesök minst en gång varannan vecka förutom de tillfällen Susanna varit ineliggande för vård. Mellan vårdbesöken talar hon med Susanna i telefon. Enligt hennes uppfattning är Susanna den mest svårt sjuka Crohnpatienten av Mälarsjukhusets patienter beroende på de flertalet operationerna och då den ena stomins placering är sådan att den medför risk för undernäring och uttorkning. Det krävs en ständig kontroll och ständig intravenös näring och dropp. Det i sig medför risker för infektioner i de venportar som Susanna har för näring och dropp och Susanna har drabbats av blodförgiftningar. Susanna är utredd för transplantation men har bedömts vara för ung.

Crohns sjukdom yttrar sig i skov där det är bättre och sämre dagar och det kan vara väldigt varierande beroende på aktiviteten i tarmen. Vid stor aktivitet och stark smärta har Susanna att välja på att ha ont och vila eller att äta smärtstillande medicin och därmed försämras kognitivt. Susanna har krampsmärtor och nervsmärtor i buken och Susanna hade, när hon blev Susannas läkare, en väldigt lång medicinlista. Enligt hennes uppfattning led Susanna av ett vårdrelaterat medicinberoende och de mängder medicin som Susanna åt enligt ordination medförde stora kognitiva svårigheter för henne. Susanna tog själv kontakt med beroendecentrum för att komma till rätta med medicinberoendet. Idag är Susanna fortfarande mycket svårt sjuk i Crohns sjukdom och fysiskt ännu sjukare i och med den högt belägna stomin men hon lider inte av

tablettmissbruket längre. Det har lett till att Susanna blivit piggare kognitivt och att hon ökat i vikt, har kunnat bygga lite muskelmassa och därmed orkar mer. Det är det senaste halvåret som Susanna börjat se normalviktig ut. Nu kan Susanna förflytta sig utan hjälp. Tidigare åkte hon rullstol eller gick med hjälp av rollator.

Hon blev aldrig, under den tiden som Susanna hade beviljad assistans och hon var Susannas patientansvariga läkare, kontaktad av Försäkringskassan för att skriva något intyg över Susannas behov av assistans. Enligt hennes uppfattning hade Susanna på grund av sin sjukdom betydande svårigheter i sin dagliga livsföring och betydande behov av stöd. Enligt hennes uppfattning hade inte Susanna klarat sig utan assistansen. Hon hade antingen varit inlagd på heltid eller varit död.

DOMSKÄL

Förutsättningarna för tingsrättens prövning

Målet gäller ett beslut om återbetalningsskyldighet från Försäkringskassan som inte överklagats av den enskilda till förvaltningsrätt och därför har vunnit laga kraft. Det följer av 3 kap 1 § utsökningsbalken att ett beslut om återbetalningsskyldighet inte är en exekutionstitel (se även NJA 2013 s. 413). Eftersom Susanna Kronholm Andersson inte betalade det krävda beloppet vände sig Försäkringskassan till Kronofogdemyndigheten och ansökte om betalningsföreläggande. Sedan Susanna Kronholm Andersson invände mot ansökan har Kronofogdemyndigheten överlämnat målet till tingsrätten för prövning. Tingsrätten ska enligt reglerna för dispositiva tvistemål materiellt pröva Försäkringskassans yrkande och är då obunden av Försäkringskassans bedömning av återbetalningsskyldigheten (se NJA 2008 s. 560). Vid denna prövning ska bevisbörderegler för dispositiva tvistemål tillämpas (se RH 2007:27). Det åligger den som ansöker om ersättning att visa att rätt till assistansersättning föreligger. Har sådan ersättning väl beviljats är det emellertid den som utgett ersättningen som skall visa att förutsättningarna för att ålägga återbetalningsskyldighet är uppfyllda.

Försäkringskassan har därför att styrka att Susanna Kronholm Andersson lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter.

Tingsrättens prövning i sak

De rättsliga förutsättningarna för att tingsrätten ska bifalla käromålet är att Susanna Kronholm Andersson har orsakat att assistansersättning lämnats felaktigt genom att hon lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att fullgöra en uppgifts- eller anmälnings-skyldighet enligt 108 kap 2 § socialförsäkringsbalken. Det är Försäkringskassan som beviljat assistansersättning och rätten har således inte att pröva Susanna Kronholm Anderssons rätt till assistansersättning eller omfattningen av denna. Tingsrätten har istället enbart att pröva om de uppgifter hon lämnat varit felaktiga eller vilseledande. Sedermera också om hon underlåtit att fullgöra en uppgifts- eller anmälnings-skyldighet.

Rätten har att pröva samtliga ansökningar från Susanna Kronholm Andersson som inkommit till Försäkringskassan avseende assistansersättning samt utökade timmar. Susanna Kronholm Andersson ansökte om assistansersättning den 27 januari 2009 samt inkom med komplettering av ansökan den 26 maj 2009. Försäkringskassan menar att Susanna Kronholm Andersson vid dessa tillfällen kraftigt har överdrivit sitt hjälpbehov och eftersom besluten om assistansersättning till största del baserats på hennes egna uppgifter har ersättningen betalats ut felaktigt. Försäkringskassan menar att hon haft egen vinning av utgången av Försäkringskassans beslut eftersom hon haft flera anhöriga som arbetat som assistenter och att detta varit ett sätt att försörja familjen.

Beslut om assistansersättning fattades den 21 oktober 2009 och grundades på Susanna Kronholm Anderssons egna uppgifter, läkarutlåtande från överläkare Hans Törnblom, intyg från överläkare Hans Törnblom, ADL-bedömning från arbetsterapeut Anne Marie Murman samt Försäkringskassans utredning. I Susanna Kronholm Anderssons ansökan som låg till grund för beslutet anförde hon bland annat att hon hade ett omfattande funktionshinder till följd av Crohns sjukdom samt att hennes tillstånd ledde till många följsjukdomar. Hon uppgav att hon hade dropp varje kväll och ingen ork

att ta hand om sin personliga hygien samt att hon var infektionskänslig och hade stomi. Hon ville boka möte för att vidare diskutera sina hjälpbehov. Hon upplevde sig inte vara en person längre utan enbart sin sjukdom. Av ADL-bedömningen framgår i huvudsak att Susanna Kronholm Andersson klarar det mesta när hon mår bra men de dagar hon inte mår bra orkar hon inte någonting. Hon vill inte vara en belastning för sin make och familj utan hon vill kunna klara sig själv.

Tingsrätten konstaterar att Susanna Kronholm Anderssons egna uppgifter om sitt sjukdomstillstånd i allt väsentligt stämmer överens med övriga uppgifter om hennes sjukdomstillstånd som framkommit i rätten. Uppgifterna som framkommit i ADL-bedömningen är till synes överensstämmande med det behov som Susanna Kronholm Andersson i ansökan uppgett att hon har. Susanna Kronholm Andersson har under sanningsförsäkran lämnat en bild över sin sjukdom och sitt hjälpbehov som stämmer överens med vad som uppgetts vid ansökan. Överläkare Tone Holmåns som är specialist inom tarmkirurgi och haft Susanna Kronholm Andersson som patient sedan 2016 kände visserligen inte Susanna Kronholm Andersson vid tiden för ansökan om assistansersättning, men hennes uppgifter stämmer likväl överens med vad Susanna Kronholm Andersson uppgett både nu och då vilket talar för att hon lämnat sanningsenliga uppgifter.

Den 1 mars 2010 fattades beslut om utökade assistanstimmar efter ansökan från Susanna Kronholm Andersson den 27 januari 2010. Antalet timmar utökades ytterligare i beslut den 17 augusti 2010 efter ansökan från Susanna Kronholm Andersson den 8 juli 2010. Det var även vid dessa beslutstillfällen Susanna Kronholm Anderssons ansökan som låg till grund för beslutet, samt tidigare läkarutlåtande och ADL-bedömning från arbetsterapeut. Susanna Kronholm Andersson har ansökt om utökade timmar för att få ökad livskvalité, då hon behöver hjälp med träning av assistanshund samt hjälp för att hon ska kunna vara aktiv i sin handikappförening. Hon har i ansökan specificerat antalet timmar hon behöver hjälp. Rätten kan likt ovan konstatera att det i utredningen inte framkommit någon omständighet som visat att Susanna Kronholm Andersson inte haft detta hjälpbehov och att hon således lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter.

Det framgår i Försäkringskassans beslut från den 16 juni 2016 att det baseras på Försäkringskassans beslut från 2010, läkarutlåtande från överläkare Annelie Nielsen, läkarutlåtande från läkare Mikael Lördal, läkarutlåtande från Kalle Sällström och Försäkringskassans utredning. Tingsrätten noterar att detta beslut i huvudsak bygger på uppgifter som Susanna Kronholm Andersson lämnat inför att Försäkringskassan fattat tidigare beslut med några tillägg utifrån den utredning Försäkringskassan gjorde. Tingsrätten gör samma bedömning som ovan och konstaterar att det inte heller vid detta beslut är visat att Susanna Kronholm Andersson lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter.

Det är Försäkringskassan som har bevisbördan för att visa att Susanna Kronholm Andersson har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter och med anledning av det inte haft rätt till assistansersättning i den utsträckning hon haft. I denna del har Försäkringskassan i huvudsak presenterat utdrag från sjukjournaler samt vittnet Marika Muursepp som hörts i rätten under ed. Tingsrätten konstaterar inledningsvis att det av vittnesförhøret inte framgick hur mycket Marika Muursepp arbetade hos Susanna Kronholm Andersson, utan enbart att hon var anställd på deltid och senare också på heltid, det är dock inte klarlagt hur länge hon arbetade heltid och således inte heller hur många timmar hon sammantaget har arbetat hos Susanna Kronholm Andersson en genomsnittlig vecka. Att Marika Muursepp uppger att Susanna Kronholm Andersson inte behövde hjälp på natten innebär således inte att hon aldrig har behövt hjälp på natten. Marika Muursepp uppgav också att Susanna Kronholm Andersson klarade flera sysslor själv däribland kopplat till hennes personliga hygien samt att hon på egen hand skötte flera hushållssysslor eftersom Susanna Kronholm Andersson behövde ligga och vila. Tingsrätten anser att uppgifterna som Marika Muursepp lämnat till stor del överensstämmer med uppgifterna som Susanna Kronholm Andersson själv har lämnat, att hon klarar en del själv samt att det pendlar från dag till dag och att hon har sämre dagar och ibland bättre dagar. Det går inte att dra säkra slutsatser utifrån Marika Muursepps uppgifter då hon är den enda av flera assistenter som hörts i målet och då hon hörts över en begränsad tidsperiod.

Vidare har Försäkringskassan åberopat utdrag från Susanna Kronholm Anderssons journaler från när hon har varit inneliggande på Karolinska universitetssjukhuset. Flera av utdragen är så kallade omvårdnadsepikriser som är en sammanfattande journal från när en patient har varit inneliggande en längre period. Syftet med omvårdnadsepikrisen är att den ska vara tydlig och enkel för vårdpersonalen att förstå. Utdragen ur journalerna är skrivna av sjuksköterskor och sträcker sig från tidsperioden den 3 mars 2009 till den 12 september 2019. Totalt finns det utdrag från drygt 50 tillfällen då Susanna Kronholm Andersson vårdats inneliggande eller varit på mottagningsbesök. Tingsrätten kan inledningsvis konstatera att det rör sig om ett förhållandevis begränsat antal tillfällen som presenterats då det rör en tidsperiod som sträcker sig över tio år. Det finns dessutom stora tidsluckor avseende de utvalda journalerna som åberopas, det finns exempelvis ingen anteckning från vare sig år 2011 eller år 2012. Det går utifrån dessa specifika nedslag i tid inte att dra en slutsats kring hur Susanna Kronholm Anderssons hjälpbehov har sett ut över hela tidsperioden. Försäkringskassan har poängterat att det i flera anteckningar framgår att Susanna Kronholm Andersson när hon varit inneliggande på sjukhus har skött sin ADL samt stomi självständigt. Eftersom den vårdpersonal som skrivit anteckningarna inte har åberopats som muntlig bevisning i målet är oklart vilken bedömning som gjorts innan journalanteckningarna skrivits. ADL är ett relativt brett begrepp och kan innefatta flera olika moment. Tingsrätten finner det därför svårt att dra en slutsats enbart utifrån detta. Utdragen är också sådana att det inte framgår hur hennes hjälpbehov sett ut varje enskild dag hon vårdats inneliggande. Tingsrätten konstaterar sammantaget att utdragen från journalerna inte motsäger de uppgifter som Susanna Kronholm Andersson lämnat vid sina ansökningar.

Försäkringskassan har också åberopat en anonym anmälan samt två skrivelser från assistansbolag. Tingsrätten konstaterar att den anonyma anmälan har mycket lågt bevisvärde av den anledning att den är anonym. Övriga skrifter är skrivna långt efter att Susanna Kronholm Andersson ansökte om assistansersättning och det är oklart vilka observationer som uppgifterna baserats på. I skrifterna framgår det bland annat att Försäkringskassan bör se över Susanna Kronholm Anderssons behov av assistans

eftersom hon enligt beslut eventuellt har timmar hon inte är i behov av. Det framgår inte att hon aldrig har behov av assistans eller att hon är så frisk att hon borde anmält förbättring. Tingsrätten finner därav att dessa inlagor inte ger stöd för Försäkringskassans talan.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan finner tingsrätten att Försäkringskassan inte har visat att Susanna Kronholm Andersson har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter vid ansökan samt i den följande utredningen om assistansersättning. Det framgår av utredningen som presenterats i tingsrätten att Susanna Kronholm Andersson under en lång tidsperiod har varit svårt sjuk i Crohns sjukdom. Huruvida hon varit så sjuk att hon haft rätt till assistansersättning eller inte ska tingsrätten inte pröva utan enbart de uppgifter hon lämnat. Med anledning av att Försäkringskassan inte visat att Susanna Kronholm Andersson lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter lämnar tingsrätten Försäkringskassans förstahandsyrkande utan bifall.

Försäkringskassan har vidare i andra hand yrkat att Susanna Kronholm Anderssons tillstånd i vart fall avsevärt förbättrades under 2018 och att hon då borde anmält denna förbättring till Försäkringskassan och Försäkringskassan har åberopat utdrag ur journaler för att visa att Susanna Kronholm Anderssons tillstånd förbättrats så pass mycket att hon brustit i sin uppgifts- och anmälningsskyldighet. Det har genom utredningen framkommit att vissa förbättringar, främst avseende Susanna Kronholm Anderssons medicinering, skett de senaste åren vilket medfört att hon mår bättre kognitivt. Via vittnesförhöret med Susanna Kronholm Anderssons ansvariga läkare Tone Holmås framkom dock att hon fortfarande är lika svårt sjuk i Crohns sjukdom som tidigare då Susanna Kronholm Andersson efter flera bukoperationer har en väldigt högt belägen stomi vilket är medicinskt komplicerat och innebär många risker. Samman-taget finner tingsrätten att Försäkringskassan inte har kunnat visa att det skett en sådan förbättring som Susanna Kronholm Andersson borde anmält. Susanna Kronholm Andersson har mot den bakgrunden inte brustit i sin uppgifts- och anmälnings-skyldighet och käromålet ogillas därmed i sin helhet.

Rättegångskostnader

Försäkringskassan har förlorat målet och ska ersätta Susanna Kronholm Andersson för hennes rättegångskostnader. Beloppen är vitsordade och ska utgå.

ANVISNINGAR FÖR ÖVERKLAGANDE se bilaga (TR02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha inkommit till tingsrätten senast den 16 mars 2022. I hovrätten krävs prövningstillstånd.

Rebecka Wiking

Immanuel Winbergh

Rebecka Jungstedt

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.